

مدت اعتبار

سود

قابل تقسیم

پیش شرط هر گونه تصمیم گیری مجامع عمومی صاحبان سرمایه ی شرکت ها درباره ی تقسیم سود، لزوم احتیاط و در نظر داشتن احتمال تحقق بدهی های احتمالی و مخارج سنواتی، از جمله، آثار احراز قطعی بدهی مالیات عملکرد است. تحقق هزینه های با اهمیت سنواتی در سال (یا دوره) پس از تقسیم سود، چنان چه به مبلغی بیش از سود قابل تقسیم تعدیل شده (سود انباشته ی ابتدای دوره ی تعدیل شده) باشد، به نمایش نامتعرف صورت های مالی در بخش گردش سود و زیان انباشته منجر می شود؛ و این پرسش اساسی را در اذهان استفاده کنندگان صورت های مالی پدید می آورد که، علت تقسیم سود در شرایط عدم وجود یا عدم کفایت منابع قابل تقسیم چه بوده است؟

فرض کنید مانده ی سود انباشته ی شرکت نمونه در پایان سال مالی منتهی به ۲۹ اسفند ۱۳۸۱ مبلغ ۱۰،۰۰۰ میلیون ریال باشد. چنان چه در مجمع عمومی عادی سالانه ی مورخ ۳۱ تیر ۱۳۸۲ این شرکت، به منظور تصمیم گیری درباره ی عملکرد سال ۱۳۸۱، تقسیم مبلغ ۹۵۰ میلیون ریال سود نقدی تصویب شود. در دو حالت مفروض در نمایه ی (۱) - طبق فرض (۱): عملکرد شش ماهه ی منتهی به ۳۱ شهریور ۱۳۸۲ شرکت منتج به حصول ۱،۴۰۰ میلیون ریال سود خالص شود؛ یا طبق فرض (۲): عملکرد شش ماهه ی منتهی به ۳۱ شهریور ۱۳۸۲ شرکت منتج به تحمل (۶۰۰) میلیون ریال زیان خالص شود - شرایط متفاوتی از حیث تقسیم سود موهوم و رعایت یکسان حقوق صاحبان سرمایه پدید خواهد آمد.

همان طور که از گردش حساب سود (زیان) انباشته ی شرکت طبق دو فرض مذکور در نمایه ی (۱) ملاحظه می شود، در صورتی که عملکرد دوره ی مالی آینده منتج به حصول سود خالص شود (فرض ۱) بخشی از سود سهام مصوب مجمع از محل منابع قابل تقسیم سال مالی مربوط (مبلغ ۷۰۰ ریال)، و بخش دیگر آن، از محل سود عملکرد دوره ی مالی آینده (مبلغ ۱،۴۰۰ ریال) تامین خواهد شد. در صورتی که عملکرد دوره ی مالی آینده نیز منتج به تحمل زیان خالص شود (فرض ۲) بخشی از سهام مصوب مجمع از محل منابع قابل تقسیم سال مربوط و بخش دیگر از محل سودهای سال های آینده تامین خواهد شد. این موضوع صراحتاً در تعارض با اصل رعایت یکسان حقوق صاحبان سهام است.

با جست و جویی گذرا در وبگاه کدال، مصادیق متعددی از این مورد قابل ملاحظه است. در نمایه ی (۲) نمونه هایی از این مصادیق ارائه شده است.

این رویه نه تنها شائبه ی توزیع سود واهی را به استفاده کنندگان منتقل می کند، بلکه موجب اطلاع رسانی نادرست و احتمالاً (در صورت تعدیلات کاهنده) متضرر شدن سهامدارانی خواهد بود که بر مبنای اطلاعات سهام تا تاریخ ارائه ی صورت های مالی بعدی اقدام به تحصیل سهام کرده اند. همچنین، از آن جا که دیگر موارد تخصیص سود، از قبیل پاداش پرداختی به هیئت مدیره، و تخصیص اندوخته های قانونی، نیز بر مبنای سود قابل تخصیص انجام می شوند، این تخصیص ها نیز

نمایه ی (۱) - اطلاعات استخراج شده از صورت های مالی شرکت نمونه برای دوره ی مالی شش ماهه ی

منتهی به ۳۱ شهریور ۱۳۸۲ با دو فرض مختلف

فرض ۲		فرض ۱	
ریال	میلیون ریال	ریال	میلیون ریال
(۶۰۰)		۱،۴۰۰	
	۱،۰۰۰		۱،۰۰۰
	(۳۰۰)		(۳۰۰)
	۷۰۰		۷۰۰
	(۹۵۰)		(۹۵۰)
سود (زیان) خالص		سود انباشته در ابتدای دوره ی مالی	
سود انباشته در ابتدای دوره ی مالی		تعدیلات سنواتی	
سود انباشته در ابتدای دوره ی مالی (تعدیل شده)		سود سهام مصوب	

سید محمد سعید مدیریتی

با اشکالات محتوایی و حقوقی مواجه خواهد شد، که اصلاح آن‌ها صرفاً در حدود اختیارات همان مجمع خواهد بود.

در این ارتباط، لازمه‌ی وجود سیستم کنترل داخلی مناسب، انتظار پیش‌بینی وقایع مالی با اهمیت و تاثیرگذار بر نتایج عملیات است. بروز تعدیلات با اهمیتی مشابه وضعیت مورد مثال، نشان از وجود ضعف عمده در استقرار کنترل داخلی یا بهره‌نگرفتن و بی‌توجهی به هشدارهای این سیستم است. گفتنی است، ذکر این توضیح احتمالی که استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی باید مطالب یادداشت‌های توضیحی همراه صورت‌های مالی را نیز در زمان تصمیم‌گیری خود لحاظ کنند، نمی‌تواند وافی به مقصود باشد. زیرا یادداشت‌های توضیحی همراه صورت‌های مالی همان گونه که از عنوان آن برمی‌آید، توضیحات تکمیلی را درباره‌ی مبالغ ادعا و افشاء شده در صورت‌های مالی اساسی ارائه می‌دهد؛ و نه توضیحاتی که کلیت آن صورت‌ها را دچار دگرگونی کند. مطابق بند ۱۳-۶ «مفاهیم نظری گزارش‌گری مالی»، یادداشت‌های توضیحی و صورت‌های مالی اساسی یک مجموعه‌ی به‌هم پیوسته هستند. نقش یادداشت‌های توضیحی، برجسته کردن و تشریح اقلام مندرج در صورت‌های مالی اساسی است. افشای اطلاعات در یادداشت‌های توضیحی، نمی‌تواند ارائه‌ی نادرست یا حذف اطلاعات در صورت‌های مالی اساسی را تصحیح یا توجیه کند. با توجه به مراتب فوق، در ارتباط با مدت اعتبار تقسیم سود در مجامع عمومی عادی صاحبان سهام شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود:

الف) هیئت رئیسه‌ی مجامع و همچنین سهامداران در هنگام تصمیم‌گیری درباره‌ی تقسیم سود به "مدت اعتبار" منابع قابل تقسیم توجه کافی داشته باشند. وجود و بروز سود قابل تقسیم در مقطع تهیه‌ی صورت‌های مالی یا تا مقطع کوتاهی از زمان (تا تشکیل مجمع عمومی سالانه) شرط لازم و البته ناکافی برای توزیع آن است، و توزیع آن بدون توجه به اعتبار سود قابل تقسیم، از مصادیق توزیع سود واهی قلمداد می‌شود.

ب) قانون‌گذار در مفاد مواد ۹۰ و ۲۴۰ اصلاحیه‌ی قانون تجارت درباره‌ی شرایط توزیع سود و عدم توزیع منافع موهوم، بر نگرانی خود از این بابت

نمایه‌ی (۲) - نمایش نامتعارف سود (زبان) انباشته‌ی تعدیل شده‌ی ابتدای سال (کمتر از سود قابل تقسیم) در نتیجه‌ی تعدیلات سنواتی بر اساس اطلاعات صورت‌های مالی حسابرسی شده‌ی انتشار یافته در سامانه‌های بورس و کدال

نماد	شرکت	تاریخ صورت‌های مالی	سود (زبان) انباشته ابتدای دوره تعدیل شده	سود سهام مصوب
سهگمت	سیمان هگمتان	۱۳۹۵/۱۰/۳۰	میلیون ریال	میلیون ریال
خاورمیانه ۴	ساختمانی گسترش و نوسازی صنایع ایرانیان	۱۳۹۶/۰۹/۳۰	۲۳۱.۳۰۲	۱۵۰.۸۷۰
	ساختمانی گسترش و نوسازی صنایع ایرانیان	۱۳۹۵/۰۹/۳۰	۳۸۲.۷۶۰	۶۱۰.۰۰۰
شپنا	پالایش نفت اصفهان	۱۳۹۶/۱۲/۲۹	۱.۲۱۹.۴۷۶	۴.۰۰۰.۰۰۰
فن آوا ۹	شبکه گستر فن آوا	۱۳۹۶/۰۹/۳۰	۹.۵۴۹	۱۴۰.۰۰۰
	شیمع گستر فن آوا	۱۳۹۵/۰۹/۳۰	۲.۵۷۸	۴۰.۰۰۰
وامیدا ۱	توسعه تجارت بین‌المللی زرین پرشیای امید	۱۳۹۵/۰۹/۳۰	۱۲۹.۴۸۱	۱۵۰.۰۰۰
وامیدا ۲	توسعه تجارت بین‌المللی زرین پرشیای امید - تلفیقی	۱۳۹۶/۰۹/۳۰	۱۵۷.۶۹۱	۱۵۰.۰۰۰
کچاد	معدنی و صنعتی چادرملو	۱۳۹۵/۰۶/۳۱	۵.۲۹۰.۴۰۶	۵.۹۸۵.۰۰۰
شبریز	پالایش نفت تبریز	۱۳۹۶/۰۶/۳۱	(۳۷۷.۸۸۷)	۴۲.۷۲۶
	پالایش نفت تبریز	۱۳۹۵/۱۲/۲۹	(۳.۴۵۲.۷۵۲)	۱۱.۶۵۳
غدام	خوراک دام پارس	۱۳۹۶/۰۹/۳۰	(۱.۸۵۷)	۱۲۰
غدام	خوراک دام پارس	۱۳۹۵/۰۹/۳۰	(۲.۹۹۸)	۴۲۰
وجامی	سرمایه‌گذاری جامی	۱۳۹۶/۰۴/۳۱	(۴.۱۳۰)	۲.۴۰۰
	تجارت الکترونیک پارسیان کیش	۱۳۹۵/۰۹/۳۰	۱۲.۷۰۳	۳۵.۰۰۰
چکاپا	گروه صنایع کاغذ پارس	۱۳۹۶/۰۸/۳۰	۴۸.۰۲۶	۱۳۱.۵۶۰
سپ	پرداخت الکترونیک سامان کیش	۱۳۹۶/۰۹/۳۰	۷۹۴۰.۷۹	۸۰۰.۰۰۰
وخارزم (فرعی)	توسعه و برق انرژی سپهر	۱۳۹۶/۰۹/۳۰	۶۳۲.۹۲۳	۷۵۰.۰۰۰
ثجنوب	سرمایه‌گذاری مسکن جنوب	۱۳۹۵/۰۶/۳۱	۱۴۰.۲۴۲	۱۸۲.۳۸۷
غیهنوش	بهنوش ایران	۱۳۹۵/۱۲/۲۹	(۵.۲۹۸)	۱۵.۶۰۰

(بر اساس اطلاعات افشاء شده تا تاریخ ۲۷ فروردین ۱۳۹۷)

تفکیک سال‌های مالی مختلف، انجام پذیرد. نتایج این تحقیق مشخص‌کننده‌ی میزان عدم رعایت یکسانی حقوق صاحبان سهام و جابه‌جایی در منافع آنان خواهد بود. اگر چه امکان عدم تغییر سهامداران (یا بخشی از آنان) در سال‌های قبل و بعد از تعدیلات محتمل است.

سید محمدسعید مدیحی: حسابدار مستقل خبره، حسابدار رسمی، کارشناس ارشد حسابداری

تاکید کرده است. با توجه به وجود چنین محمل قانونی، بهره‌جستن مناسب از آن، وظیفه‌ی نهادهای چندگانه ناظر و در رأس آنها حسابرس و بازرس قانونی شرکت و همچنین سازمان بورس و اوراق بهادار (در خصوص شرکت‌های سهامی عام) است.

در پایان پیشنهاد می‌شود، تحقیق جامعی درباره‌ی موضوع مدت اعتبار سود قابل تقسیم و آثار و تبعات نادیده گرفتن آن در سطح صورت‌های مالی حسابرسی‌شده و افشاء شده در وبگاه کدال، به